

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izha, a vsak četrtek pop.; v sluča u praznika dan opre; - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Ne frankirana pisma se ne sprejema

Posamezna številka Din 1.50 - Cena: za 1 mesec Din 5.-, za 3 m. 15.-, za pol leta Din 30.-, za inozemstvo Din 7.- (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2203. Štev. čekovnega računa 14.900

Jože Gostinčar:

Ogleimo si!

Zivimo v dobi gospodarskih in moralnih potresov. Sadovi kapitalističnega gospodstva se kažejo v strašni luči na celi črti. Zlato tele pa je vkljub temu še vedno v splošni časti. Se kleči pred njim ogromna množica ljudi vseh narodov in stanov. Kljub temu se pa kapitalizem nekako sam skubi in kaže čimdalje ostudnejšo podobo. Ruska revolucija, revolucija v Španiji, preganjanje duhovništva in požiganje cerkva, fašizem, kulturni boji, splošno brezverstvo, izginevanje srčne kulture na celem svetu so vidni znaki družbo razdirajočega kapitalističnega vsepliva.

Svetovno vojno je rodil kapitalizem in ta dela sedaj lastnemu očetu velike težave, delavstvu pa revščino. Denarne stiske raznih držav, polomi velikih bank v Evropi in Ameriki, zastoj dela in strašna brezposelnost delavstva, znižanje zaslužka, težko kmečkega gospodarstva in medsebojno nezaupanje držav in narodov, ki ovira medsebojni promet, so vidni sadovi kapitalizma.

Zalibog mora pri tem največ trpeti delavno ljudstvo, ki je proti svoji volji zasluženo kapitalizmu in mora prenašati vsa zla tega gospodarstva.

Ali je to čudno?

Države celega sveta so imeli v rokah kapitalisti, ki so z denarjem in potom parlamentov in dostokrat podkupljenih poslancev izvajali tako zvano »ljudsko voljo«, ki je bila pa največkrat volja kapitalistov in temu zelo blizu stoječih »štreberjev« za osebnim dobičkom in osebno častjo. Zato pa vladajo po celem svetu zakoni, vrezani po kapitalističnem »muštru« na škodo delavnega ljudstva, ki se zvija pod težkim jarmom vsestransko zavarovane kapitalistične špekulacije, ki nima napram delavnemu ljudstvu nobenega družabnega obzira.

Kapitalizem ima pa na svoji strani tudi javno mnjenje buržujev in buržujčkov in drugih po limonadi dišečih ljudi, — potom časopisja, ki v prvi vrsti zastopajo kapitalistične interese. Sicer bi to časopisje bilo mnogokrat rado nabrušen nož na obe strani in skuša to tudi biti. Toda dvema gospodoma ob enem ni lahko služiti. Tako tudi časopisje ob enem ne more resno služiti kapitalizmu in socializmu, oziroma kapitalizmu in Leonovim načelom, izraženim v njegovi okrožnici o delavskem vprašanju, ki naj služi kot temelj družabnega reda.

Napram vsemu temu ima pa delavstvo po svoji kršč. soc. organizaciji in po publikacijah veliko nalogo upostaviti sebi in javnosti jasnost bodisi glede delav. organizacije bodisi delavskega vprašanja. To vprašanje je sicer v smislu Leonove okrožnice in dr. Krekovega dela pri nas rešeno na tak način, da si vsak stan ustanovi svojo organizacijo, katero vodi sam, v kateri odloča in ukrepa tudi sam. Tako so ustvarjene pri nas trojevrstne organizacije na enem in glavnem skupnem temelju Kristovega nauka: delavska, kmetiška in obrtniška. Toda vsaka brez jero-
bov in poveljnikov, ki stoje izven stanu. Vsaka teh organizacij more prostovoljno naprositi prijatelje teh stanov, da ji po svojih duševnih močeh pomagajo in svetujejo. Delavska organizacija ima v tem oziru vse v redu. Ima duhovne in svetne svetovalce. Če jih imajo druge, mi ni znano.

Seveda so to nepolitične strokovne organizacije, ki zastopajo interese svojih članov.

Delavno ljudstvo si mora, ako hoče dobro sebi, po svojih organizacijah samo odločevati v svojih zadevah. Ako tega ne bo, so vsi drugi naporji zastonj. Za delavce se ne bo nihče resno brigal, in mali

Peter Lombardo:

Zakaj mora tako biti?

To vprašanje si stavljajo rudarji in pa vsi tisti, katerim je znan položaj v rudarskih revirjih. To vprašanje ni novo, ampak obstoja že več let. Kajti družba že vso povojno dobo, zlasti pa zadnja leta, stalno poslabšuje delovne razmere in spravlja rudarje v vedno obupnejši socialni položaj. Ni zadosti, da je družba v zadnjih letih vzela rudarjem družinske doklade in obenem znatno znižala plače;

ni zadosti, da se je storitev delavstva dvignila za 33% napram l. 1913.;

ni zadosti, da je družba v zadnjih letih vrgla število rudarjev na ceste, ki so leta in leta garali in ustvarjali milijonske profite družbi;

ni zadosti, da zbog večmesečnega praznovanja šihrov vlada med rudarji strašna beda, ki ogroža obstoj tisočom delavskih družin in s tem propad vsega gospodarskega življa v revirjih;

ni zadosti, da je delavstvo v zadnjih letih doprineslo številne žrtve smrti in nezgodam;

ni zadosti, da se z delavstvom postopa kakor z najslabšimi sužnji.

Ne, vse to še ni zadosti. Znižanje plač, katere je družba diktirala v višini 15% s 1. avgustom 1931, nam to potrjuje. Zakaj torej? Zato, ker vse to zahtevajo kapitalistični interesi družbe. In ti interesi ne poznajo nobenih meja, ne pri profitu in ne pri izmoghavanju in preganjanju delavstva. Ni treba, da bi to s številkami dokazovali, kajti en sam pogled v bedne rudarske družine, nam pove vse. Da pa tisti, kateri ne poznajo bede rudarjev in profite družbe, ne bi smatrali to za pavšalno trditev ali celo za demagogijo, naj si ogledajo naslednje številke, ki konkretno pričajo o razmerah, ki vladajo v rudarskih revirjih.

Predpogoj življenja je delo, »storitev«. Naslednja tabela nam pove, koliko so rudarji producirali skupno, koliko od tega odpade na posameznega rudarja v tonah na leto in v kilogramih na dan pri TPD.

Leto	Letna produkcija	Odpade na delavca		Štev.
		na leto	na št. del.	
1913	1.349.000	198	600	6833
1925	1.518.550	162	540	9686
1926	1.391.200	191	637	7294
1927	1.628.750	234	780	6950
1928	1.574.210	210	700	7508
1929	1.957.000	227	757	8636
1930	1.415.000	216 (281)	720 (904)	6547

Pri produkciji v letu 1928. je upoštevati, da je delavstvo v tem letu praznovalo znatno število šihrov. Prav tako je treba upoštevati praznovanje eno tretino šihrov v l. 1930. Če bi se v letu 1930. redno obratovalo, bi znašala letna produkcija 1.839.440 ton in bi odpadlo na delavca letno 281 ton ali na storjeni št. 904 kg.

Taka je bila storitev delavstva v navedenih letih. Koliko pa je delavstvo prejelo od vrednosti storitve, pa nam pove naslednja tabela: Od vrednosti 1 tone premoga je odpadlo na delavske plače:

kmet in bajtar pa bosta ostala »nevidna«, kakor sta bila.

Da je zavarovanje kmetijskih delavcev za slučaj bolezni in onemoglosti v interesu kmetijstva potrebno, menda noben pameten človek ne bo tajil. Toda izvedeno pa kljub temu še ni.

Glavna naloga delavstva je pa, da se v celoti organizira v Jugoslovanski strokovni zvezi in tam brani svoje interese. Le skupaj uboga gmajna ter bodimo na straži, da nas ne zajame polovičarstvo,

Leto	na plače	Ostali izdatki in prebitek
1913	K 4.50	K 3.80
1923	Din 94	Din 128
1924	99	147
1925	99	141
1926	75	138
1927	62	140
1928	67	119
1929	69	113
1930	65	105

Če sedaj vzamemo cene premogu, plače, ostale stroške in dobiček za eno tono od leta 1925. dalje, ko so cene premogu začele popuščati, vidimo sledeče razmerje: l. 1925. vzamemo 100.

Leto	Cene premogu	Plače	Ostali izdatki in prebitek
1925	100	100	100
1926	89	76	98
1927	82	63	99
1928	78	69	84
1929	76	70	80
1930	71	66	79

Če spremenimo delež delavskih plač v procen, je znašal isti v letu 1913. 59.5%; leta 1925. 41.5%; v letu 1928. pa še samo 35 odstotkov. V naslednjih letih je pa ta odstotek še bolj stv padle za okroglo 15%, dočim se je storitev dvignila za 33%. To so številke, ki temeljijo na podatkih rudarske oblasti. Ali je treba k temu še kaj dodati? Dejstvo, da so profiti, izkazani od družbe same znašali 1925—1927 okrog 38 milijonov dinarjev letno ter se v letu 1928. dvignili na 44 milijonov, nam je zadosten dokaz, da rudarska beda ne nastaja zaradi kake krize pri TPD, marveč zaradi ogromnih profitov. Družba bi bila, če bi bila pravična, v stanu znižati cene premogu, s čimer bi bila konkurenčna možnost upostavljena in delavstvu zagotovljen eksistenčni minimum. Če je pri tem treba nekaj žrtv, naj družba vzame tam, kjer je, ne pa tam, kjer že itak nič ni. Delničarji naj žrtvujejo nekaj od milijonskih profitov, ki jih spravljajo leto za letom. Tudi ne bi škodovalo, če se znižajo plače in tantijeme višjim uradnikom in članom upravnih svetov. Tak način kapitalistični družbi seveda ne ugaja, ker vidi rešitev le v tem, da znižuje še dalje delavske plače in da mu tako da v roke beraško palico. Drugo rešitev vidi družba za ohranitev milijonskih profitov tudi v tem, da bi nastopila huda zima, kakor n. pr. l. 1928., ker bi se s tem konsum premoga dvignil in seveda tudi cene. Rudarji naj torej čakajo na to rešitev, ker drugega izhoda po izjavi družbe ni pričakovati.

Kaj pa sedaj? Ali naj ostane kar pri tem, kar pravi družba? Zgleda tako, saj je vendar družba popolnoma svobodna. Dela, kar hoče. Edini, ki bi jo pri tem mogel ovirati, bi bilo delavstvo, če bi imeli zadostno odporno silo in sredstva. Kaj pa naša javnost? Ali nima ona pri tem nobene moči? Saj gre vendar za tisoče državljanov, katerim grozi najhujše in to zaradi brezvestnega in v večjem delu inozemskega kapitala?

Delavstvo je storilo vse, kar je bilo v njegovi moči, da bi družbo prepričalo, da ne more vzdržati obstoječih razmer.

ki z desnim očesom stalno gleda proti kapitalizmu, z levim pa po gotovi potrebi pomežikuje tudi delavstvu.

Naši delavski organizaciji ne manjka nesramnih in grdi obrekovalcev, ki bi jo v interesu kapitalizma najraje vtopili v žlici vode. To naj nikogar ne moti.

Delavci glave kvišku!

Ze Koseski je pel:

Kedor zaničuje se sam,
podlaga je tujčevi peti!

Zivel krščanski socializem!

Kajti pri tem ne gre le za mrtvo stvarino, ampak gre za več tisoč živih bitij, katera morajo imeti možnost življenja. Če vse to ni družbe prepričalo, da more tako razmerje škodovati prej ali slej tudi interesom družbe same, potem mora vzeti celo zadevo v roke javnost. Tudi njena zadeva je eksistenčno vprašanje rudarjev, kakor ostalega delavstva. Tudi naši javnosti veljajo besede župnika Fiedlerja: Če bi dali ruski mogotci prostovoljno polovico svojega premoženja kmetom, ne bi bilo ruske revolucije.

V borbi za zakoniti delovni čas

Podjetniki so v bistvu sploh proti vsaki zaščiti delavstva. Najbolj jih pa bole določila § 10 zakona o zaščiti delavcev, ki določa, da morajo podjetniki plačevati vsako prekournno delo najmanj s 50 % poviškom.

Ta paragraf se jim do zadnjega časa ni zdel posebnost nevarna. Niso se brigali za njega in so silili svoje delavstvo do prekournnega dela, ne da bi za to dobili dovoljenja pristojne oblasti in ne da bi plačevali za 50 % višjo mezdo. Delavstvo se je pa vendarle spametovalo. Zavedlo se je, da ima pravico do višje plače. Ker ni hotel podjetnik plačati prostovoljno, so šli pred sodišče. Ne le v naši banovini, ampak tudi v savski. Tam je šlo pri nekaterih podjetjih za vsote, ki so šle v stotisoče.

Razsodbe iz teh procesov so zelo važne. Sodišča so ugotovila:

1. Za nadurno delo plačevanje nadurnega dela je merodajen edino § 10 zakona o zaščiti delavcev.

2. § 10 je prisilnega značaja.

S strani podjetij se je pojavila nova razlaga določil zakona o zaščiti delavcev. Sploh je njihov cilj, da bi napravili v tej zadevi čim večjo zmedo.

Vkljub temu, da določa § 10 zakona o zaščiti delavcev, da mora plačevati podjetnik vsako nadurno delo s 50 % poviškom, se sklicujejo na §§ 6 in 8 zakona o zaščiti delavcev.

§ 6 namreč določa, da se sme podaljšati delovni čas le, če glasuje štiri petine delavcev v tajnem glasovanju za to.

§ 8 pa določa, kdaj se sme delovni čas podaljšati s predhodnim dovoljenjem oblasti brez pristanka delavcev.

Torej s tem ste določeni le dve vrsti nadurnega dela.

Podjetniki hočejo izrabiti tudi to, da stoji v § 8 pri nekaterih točkah pristavek, da se mora tako nadurno delo plačevati s 50 % poviškom, pri nekaterih točkah pa ni tega pristavka. To pa pristavlja zakonodajalec le radi tega, ker hoče tem bolj zaščititi delavce, ker bi mogoče kdo menil, da nimajo delavci pravice do 50 % poviška, če morajo vršiti n. pr. nadurno delo zaradi javnih interesov. Pri tistih točkah, pri katerih je pa popolnoma jasno, pa ni dodal nikakih podrobnejših določil. Ako bi pa veljalo stališče podjetnikov, bi dobival delavec 50 % povišek, ako bi moral opravljati delo radi javnega interesa, ako bi pa moral delati nadure radi ugodne konjunktore podjetnika, bi moral delati brez 50 % poviška. Jasno je, da nasprotuje tako stališče ne le določbam zakona, ampak tudi zdravemu razumu. Za nas delavce velja torej:

1. § 10 zakona o zaščiti delavcev se nanaša na vsako nadurno delo.

2. Ako nastane v tem pogledu spor, so pristojne izključno sodnijske oblasti, da odločajo o takih sporih.

Bodi zaupnik „Krek. knjižnice“! Če pridobiš 10 rednih članov, dobiš vse knjige „Krekove knjižnice“ vsako leto zastonj!

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Kovinarji

Mednarodna zveza krščanskih kovinarjev.

Kakor je nujno potrebno, da je delavstvo v vsakem delavskem centru organizirano v svojih strokah, ki na ta način najlažje delajo za njegove interese, tako je to tudi iz mednarodnega stališča izredno važno. Tudi tukaj obstojajo poleg centralne mednarodne strokovne zveze še posamezne strokovne internacije, ki imajo namen se posebno baviti z mednarodnimi gospodarskimi in splošnimi socialnimi problemi svoje stroke.

Tudi mi imamo svojo mednarodno strokovno organizacijo krščanskih kovinarjev, ki ima svoj sedež v Duisburgu (Nemčija). Najmočnejša zveza kovinarjev, ki je v njej vključena, je strokovna zveza krščanskih kovinarjev Nemčije, ki šteje danes 125.000 članov. Poleg te so vključene v njej še naslednje države s člani: Belgija (18.200), katoliška Holandska (16.200), evangelijska Holandska (6500), Francija (3000), Avstrija (4000), Švica (3500), nemški del Poljske (3800), Ogrska (1800), skupaj 182.000 članov. V letu 1930 so se priključile še Poljska, Češka in Luksemburg.

Kljub temu, da je naša kovinska industrija, kakor tudi naša strokovna organizacija kovinarjev precej neznatna napram organizacijam kovinarjev drugih držav, smo vendar smatrali za važno in potrebno, da navežemo stike z našo strokovno internacionalno kovinarjev. Po daljših pismenih razgovorih in izmenjavi statističnega materiala smo sprožili misel, da bi pristopili tudi mi v krog borcev naše kovinarske internacionalne.

Na naš dopis v tem zmislu smo prejeli odgovor, v katerem nam predsedstvo sporoča, da smo bili na konferenci glavnega odbora krščanske kovinarske internacionalne, ki se je vršila ob binkoštnih praznikih t. l. v Luzernu (Švica), sprejeti kot član v »Mednarodno zvezo krščanskih kovinarjev«.

Tovariši kovinarji! Za nas, ki smo želeli v razvoju svojega dela v tej stroki, bi to velike vrednosti. Današnji čas zahteva ravno za posamezne stroke mnogo intenzivnega dela, ki ni ravno lahko. Internacionalna nam bo nudila vsa svoja moralna in strokovna opora.

Vi pa, tovariši, širite našo organizacijo kovinarjev, da bo vredna biti članica svoje mednarodne strokovne zveze. Vsi kovinarji v strokovno zvezo krščanskih kovinarjev! Za tem ciljem stremeti je dolžnost vseh naših kovinarjev!

Ljubljana. V četrtek, dne 23. julija t. l. se je vršil ustanovni občni zbor »Strokovne skupine kleparjev, instalaterjev in monterjev v Ljubljani«. Številna udeležba je pokazala, da se tovariši kleparji dobro zavedajo važnosti strokovne organizacije, ki je v teh kritičnih dneh bolj kot kdaj prej potrebna.

V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: Predsednik Pauer Anton, podpredsednik Batič Viktor, tajnik Lukner Franjo, blagajnik Butinar Jože, odborniki Franc Gajeta. Kot namestniki: Sušteršič Franc, Kropar Ivan in Kovacevič Sander. V nadzorstvo: Lah Damis, Kostevšek Ivan in Turk Karel.

Kot zastopnik centrale se je udeležil občnega zbora tov. tajnik Lombardo. V svojem govoru je poudaril potrebo vzajemnosti delavstva, ker le na ta način je mogoče uspešno graditi delavske organizacije in jih uveljaviti napram podjetniku in oblasti. Tov. Jože Rutar je naglašal pomen in potrebo delavskega tiska. Le izobražen delavec bo zmožen dobro voditi svoje stanovske organizacije.

Občni zbor je potekel v najlepšem zadovoljstvu in soglasju navzočih tovaršev, ki so sklenili, da bodo z vsemi močmi delali, da se organizacija razširi in da pritegnejo k skupnemu delu vse ostale tovariše.

Rudarji

Huda jama. V nedeljo, 9. t. m. smo imeli rudarji ponovno sestanek v dvorani hotela

»Savinja«. Sestanek se je udeležilo nad 100 rudarjev. Obravnavali smo kolektivno pogodbo s TPD. Tovariši Lešnik je poudaril, da se je sporazum dosegel samo v točkah od 2 do 14, niso pa pristali zastopniki delavstva na točko 1, ki govori o plačah. To točko je TPD kratkoma diktiralo. Zato je rudarji ne bodo nikoli priznali. Tovariš Marincek je dokazoval, da ni bila družba opravičena do znižanja plač, razum ce je pohlep po čim večjem dobičku tudi kak razlog. Družba se igra z ognjem. Igra se pa radi tega, ker ve, da niso rudarji organizirani in da niso sposobni take obrambe, kakor so n. pr. rudarji v Angliji in Nemčiji, kjer je neorganiziran rudar nemogoč. Tovariši! Ali ni dovolj jasen opomin, da mora tudi pri nas izginiti neorganiziran rudar?

Lesni delavci

Bohinjska Bistrica. Dne 2. avgusta se je vršil v tukajšnjem Društenem domu lepo uspeli sestanek lesnega delavstva.

Radi skrajno nevdružnih gmotnih in delovnih razmer lesnih delavcev ter številnih krivic, ki se dogajajo dan za dnevom v vedno ostrejši obliki, je delavstvo spoznalo, da pri tem ni druge pomoči kot, da se organizira in se skupno bori za zboljšanje obstoječih razmer. Delavstvo ne tepe le kapitalistični družabni red, ampak tudi lastna nezavednost in brezbriznost, zlasti pa nevednost, ki žal še vedno gospodari v pretežni večini delavstva.

Tovariš Langus Jože iz Ljubljane in tov. Pukšič Alojz iz Jesenic sta na tem sestanku pokazala prisotnim jasno začrtano pot, namen in pomen strokovne organizacije za delavstvo. Oba govornika sta posegla globoko v obstoječe razmere in opozorila delavstvo na že izvršeno veliko delo ter še večje naloge, ki čakajo delavstvo in organizacijo v bližnji bodočnosti. Predpogoj za vsako uspešno delo pa je, da se delavstvo kompaktno organizira.

Tovariši, lesni delavci! Ledina je prehitla, pot začrtana, treba sampo, da stopimo na plan in primemo za delo. Po geslu: Eden za vse in vsi za enega, za dobro in pravično stvar. Vedno in vselej pa z zavestjo, da smo upravičeni do človeka vrednega življenja. Nobena žrtev in nobeno delo nas ne sme pri tem motiti.

Papirničarji

Vevče. V nedeljo, 9. avgusta se je vršil sestanek papirniškega delavstva, na katerem so bili zastopani tudi delavci iz Medvod in Gorican. Dvorana Device Marije v Polju je bila napolnjena, kar znači, da pri papirničarjih ni vse v redu. Centralni tajnik je podal sliko splošnega gospodarskega in socialnega položaja delavstva. Opozoril je navzoče na vse znake, ki kažejo, da bo prej ali slej tudi papirniško delavstvo postavljeno pred težko preizkušnjo. Zaupniki posameznih obratov so podali izčrpana poročila, iz katerih je povzeto, da postajajo obratna vodstva vedno bolj samozavestna in odurna naprati delavstvu, pri čemer nosi del krivde tudi delavstvo samo.

Z ozirom na obstoječe razmere, ki vedno globlje segajo v gmočne in moralne interese papirničarjev, je bila na sestanku soglasno sprejeta sledeča resolucija, ki je bila poslana Zdrženim papirničarjem:

Po strogem objektivnem pretresu položaja papirne industrije na eni ter delavstva na drugi strani delavstvo z ogorčenjem ugotavlja, da se pri pojavljajoči se krizi prevale vsa bremena na ramena delavstva potom skrajšanja delovnih dni in potom redukcije delavstva. Dalje ugotavlja, da se pri redukcijah kakor pri skrajšanju delovnega časa prezira gmočno šibkejša, protežira pa one delavce, katerim je zaslužek v tovarni le postranskega pomena. Opaža se tudi, da se v podjetju kljub redukcijam še vedno vrši nadurno delo.

Ker je delavstvo, katerega življenjski ob-

stoj zavisi izključno od dela v tovarni, že zbog skrajšanja delovnega časa dovolj prizadeto, apeliramo na vodstvo Zruženih papirnic, da osvoji v bodoče sledeče stališče delavstva:

1. Podjetje naj vsaj del rizika, katerega prinaša gospodarska kriza, prevzame na svoje rame, kakor to stori z dobički, ki jih ima s pomočjo delavstva. Delavstvo je navezano na vsakdanji zaslužek, ki mu je nujno potreben za ohranitev golega življenja.

2. V slučaju, da bi nastala nujna potreba, omejiti število delavstva oziroma skrajšati delovni čas, naj se to izvede šele v skrajnem slučaju in neizogibni potrebi, potem ko se je vse preokasno delo v obratih ukinilo.

3. V kolikor pa je bilo podjetje prisiljeno izvesti redukcije delavstva, naj se pri tem vzame v poštev v prvi vrsti tiste delavce, ki imajo sami ali njihovi starši posestva oz. premoženje. Šele če to ne zadostuje, naj bi prišle v poštev poročene delavke, katerih možje imajo zaslužek. V tretjo vrsto naj pridejo šele v poštev delavci in delavke, katerih je več iz ene družine zaposlenih v podjetjih.

4. Če je redukcija individualnega značaja, naj se reducirano delavstvo ne smatra za definitivno odpuščeno in naj se mu zagotovi zopetni sprejem v delo, čim bodo premagane ovire, ki preprečujejo polno zaposlitev.

5. Odpuščeno oz. na dopust poslano delavstvo naj se, v kolikor je to iz tehničnih ozirov mogoče, izmenja na gotovo dobo, tako da bodo bremena na vse delavstvo enako razdeljena. Enako naj postopa tudi z delavstvom, ki mu je odrejeno praznovanje šitov.

6. Reducirano delavstvo naj se po možnosti zaposli pri eventualnih postranskih delih. Ker se v posameznih obratih vršijo renovacije in reparable, katero vršijo privatne tvrdke, naj se pri oddaji takih del zagotovi v prvi vrsti zaposlitev reduciranih papirniških delavcev.

7. Pri redukciji delavstva, kakor v vsakem slučaju skrajšanja delovnega časa, naj se predhodno zaslišijo obratni zaupniki, katerim so socialne razmere zaposlenega delavstva znane. Le na ta način bo mogoče pravično izvesti redukcije.

Delavstvo apelira na uvidevnost vodstva Zdrženih papirnic, da gornje stališče osvoji ter s tem prepreči naraščajoče razburjenje delavstva. Delavstvo izjavlja, da bo to svoje upravičeno in iz socialnih in moralnih ozirov utemeljeno stališče z vsemi razpoložljivimi sredstvi branilo.

Papirničarji! To kar smo izrekli, ne sme ostati le beseda, marveč mora postati dejanje.

Viničarji

Boj za obstanek

Gotovi vinogradniki hočejo izbrabiti sedanjost visoko krizo, katere so ponekod sami krivi, v to, da bi znižali plače viničarjem. Dosedaj so delali na pol zastonj, odsedaj naprej pa naj bi čisto zastonj. Zlasti v kapelsko-gornjegradski okolici se vinogradniki bore za znižanje. Na vinogradniškem shodu spomladaj so stavili celo javno tak predlog. Le odporu zastopnikov in odločnemu nastopu župana g. Vambergerja, ki se je odločno postavil na stran viničarjev, se imamo zahvaliti, da je predlog propadel. Toda pazimo! Tendanca za znižanje plač še živi.

Viničarji v težki preizkušnji

Dne 1. avgusta sta nenadoma odpovedala službo svojim viničarjem posestnika-inozemca Hartner in Perko. Vzroka napovedi nista navedla. Viničarji so se takoj obrnili za pomoč na centralo. Tovariš tajnik Rozman je prispel na lice mesta že 3. avgusta in preiskal položaj. Ugotovil je, da ni za odpoved povoda. To je povedal tudi oskrbniku g. Slagerju. Ta je izjavil, da ni vzeti odgovodi tako resno, gre le za znižanje plač. Indirektno je isto potrdil tudi g. Perko.

Občinski predstojniki za viničarje

Ker ne gre, da bi se izbrabljal gospodarski položaj za popoln propad viničarjev, zlasti

pa še od tujcev ne, se je obrnila organizacija do prizadetih občin, da naj nudijo potrebno zaščito. Župani: Vamberger, Divjak in Šostarje so izdali tako razglas, ki se glasi: Vsem gospodarjem in oskrbnikom viničarji! Podpisana županstva odločno protestirajo, da bi gospodarji viničarjem brez zakonitega in tehtnega vzroka odpovedali službo in jih takorekoč vrgli iz hiš na cesto. — Viničarji smo gg. županom zelo hvaležni za njihov odločen nastop.

Intervencija pri sreskem načelstvu

Kakor hitro je zapustil tov. Rozman Kapelske gorice, sta se odpeljala z avtom gg. Slager in Perko s soprogo na srezko poglavarstvo, da bi opravičil svoje postopanje. Pozneje je prijavil tudi tov. Rozman, kjer mu je višji pristav javil, da je dal nalog-obema gospodarjem, da se naj sporazumeta z viničarji. Istotako je naročil, da naj organizacija javi nemudoma vsak slučaj, kjer bi hoteli vinogradniki metati na cesto viničarje brez vzroka ali pa zaradi znižanja plače. Tako je prav!

Protestiramo

Naslednji dan so bili viničarji obveščeni, kakšno stališče zavzame vsako poglavarstvo. Viničarji so solidarni v tem, da ne morejo privoliti v znižanje plač. Sedaj imajo na dan ob svoji hrani komaj 10 do 12 Din. Pri tem pa nimajo niti dovolj deputatne zemlje. Predvsem pa protestiramo, da bi se hotelo znižanje doseči na tak grob in nečuten način, kakor sta poskusila navedena vinogradnika. Protestiramo tudi, da se drznejo vinogradniki, predvsem pa meščanski in inozemski, popolnoma in namenoma prezirati »Uredbo o viničarskem redu«.

Orožje imamo v rokah

Ta dogodek jasno dokazuje, kako bi se godilo viničarjem, če ne bi imeli svoje »Strokovne zveze viničarjev«. Bili bi popolni sužnji. Na drugi strani pa dokazuje, da se zbirajo nad nami črni oblaki. Vedno se bodo pojavljale zahteve po znižanju plač. Zato je naša najglavnejša zahteva, da mora oblast določiti, koliko more znašati najnižja plača, pod katero ne sme iti noben vinogradnik. Naša organizacija je že poslala tozadevne vloge. Zavedajmo pa se tovariši, da je vaša dolžnost, da se še bolj organiziramo. Le strnjena armada je močna.

Ljubomer. V roke smo dobili lastnoročno pisan načrt admskega administratorja v Gor. Radgona patra Ivana Pavca, kako se naj bi v bodoče uredile plače viničarjev v ljubomerski okolici. Plače naj bi bile: Rez dnevno 7 Din; prva kop 8 Din; druga in tretja kop 7 Din; zvepljenje 8 Din, cepenje 10 Din, plečje in vez 6,50 Din. Na drugi strani smo pa govorili z vinogradnikom, ki ne priznava ne katoliške akcije, tudi ne hodi v cerkev, pa je rekel, da on ne bo zniževal plač, ker se sploh čudi, kako morejo viničarji sploh živeti s takimi dohodki.

Ali ni to grozno, da stopi tako rekoč na čelo akcije za znižanje plač najbednejšim delavcem v banovini, plač, ki še daleko ne dosegajo eksistenčnega minimuma, oseba, ki pravi, da je katoličan in duhovnik, povrh pa še zastopnik tako bogatega samostana, da ne ve, kam z denarjem.

Na Kum!

23. avgusta t. l. bo veliko zborovanje treznih delavcev iz dravske in savske banovine. Polovična vožnja je dovoljena. Če se bo pa prijavilo 450 udeležencev iz Ljubljane in ljubljanske okolice, je zagotovljen celo posebni vlak.

Vsem tovarišem in tovarišicam priporočamo, da se tega zborovanja udeležijo. Priglasje sprejema Jugoslovanska strokovna zveza in krajevne skupine. Podrobnejša obvestila bo prineslo dnevno časopisje.

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturnohistorični pomen Marksovega nauka

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje)

Liberalna »znanost« seveda trdi, da je dokazala zmotnost Marksovih teorij in s tem tudi nevdružnost celotne Marks-ove kritike kapitala. Ta trditev pa ni nič drugega kot težko varanje samega sebe. Znanost pričena tu uvidevati in priznavati. V 7. zv. dr. H. Braun-ovega »Arhiva za socialno zakonodajo« je zelo zanimiv sestavek o 3. zv. Marksovega »kapitala« od profesorja Wernerja Sombort. Piše takole: Za tretji zvezek »kapitala« so dobili v Marksovi zapuščini le eden, povrhu še zelo pomanjkljiv prvi ošutek, vendar pa ni užitek knjige radi formalnih pomanjkljajev in napak bistveno oškodovan... Tak, kakršen je, je »kapital« vendar mogočen trup. Ne le radi tega, ker preneha manuskript; tudi predhodno ni bilo zadnja beseda, katero naj bi Marks izrekel. Zlasti zadnji odstavek, kateri naj bi še enkrat v mogočnih obrisih orisal glavne

poteze sistema, napravi vtis trudnosti. Iz njega odseva le prevestno pojemanje silne moči pisatelja. Je nekaj otožnega za vse obojevalje tega ženja: Tako-rekoč z rokami zagrabiti, kako je šel veliki duh predčasno k počitku.

Kljub temu je tretji zvezek »kapitala« klasično delo, je neprimerno višji kot prejšnji zvezek, ki se prvemu vredno priključuje. Seveda o prvotni svežosti prvega zvezka ne dobimo skoraj nič v tretjem. Mirnejši duh veje v njem. Na mesto dramatičnega zanosa je stopila epična mirnost. To prav gotovo ne v škodo znanosti. Narodna-gospodarska veda more izdajo 3. zvezka »kapitala« z veseljem pozdraviti. Naj kdo zavzame kakršno si bodi stališče napram rezultatom Marksove preiskave, če ima v sebi le iskrico teoretičnega interesa, ne bo brez utešenja dognal, da se v 3. zv. dokončava pred njegovimi očmi Marksov sistem.

Da bi kdo mogel že sedaj podati izčrpno kritiko Marksovega sistema, bi bila komaj zvršljiva naloga. Jaz sam se vsekakor ne čutim v tem momentu poklicanega za njo.

Ne da bi menil, da ni Marksizem dostopen za kritiko. Gotovo nudi dovolj odprtih točk za to. Seveda bo po mojem

mnenju moral vsak voditi kritiko pod vidikom nadaljnega razvoja. Ne pa pod vidikom, kako bi ga izpodbil. S tem naj se peča kak politični stremuh. Toda pri učenjaku ne sme nikoli iti za tem, da bi ovržel kak že ustvarjen sistem. So li Owensay, Smith, Ricardo in vsi drugi vodilni duhovi že »ovrženi«? Oni so svoje doprinesli. Njihove zmote je človeštvo pozabilo, njihove resnice udeležilo. Tako pot bo šel tudi Marks. Da, celo veseliti se mora boja, ki bo nastal ravno radi marksizma kot najbolj eksponirane postojanke politične ekonomije...

Mnogo strokovnjakov je, zlasti med starejšimi, ki ne morejo zamoriti pri teh besedah svojega smehljaja: Ali jo resno menimo, osebo, kakor je Karl Marks, ki je že davno pokopana, obuditi od mrtvih, njegov že stokrat »ovrženi« sistem zopet napraviti za predmet kritike, da ga celo postaviti v središče znanstvene razprave. Mnenja smo, da nismo na koncu Marksove kritike, ampak še le pri začetku. Tudi ne moremo zatajiti našega začudenja, da smo govorili o kritiki, predno je bil sistem gotov.

Seveda — če naj dobimo na novo vstajajoča kritika Marksa tisti razveseljivi značaj, katerega ima vsak veliki spor znanstvenih mnenj, mora biti prej nujno

izpolnjen en pogoj. Marksa moramo najprej pravilno razumeti in moramo osporavati le to, kar meni, ne pa tega, kar bi morda lahko menil. Je nadvse neprijetna in nevhvalna naloga, da moramo pri vsaki kritiki dokazovati zmote, katere je zagrešil dotični kritik, ko je podajal misli Marksa.

Če se bomo, predno bomo otvorili kritiko, trudili, da prodremo v duha marksizma, smemo upati, da bodo najprej vsi tradicionalni ugovori proti Marksu, ki krasijo že 30 let sem naše učne knjige, romali v kraljestvo sence.

Venceslav Winkler:

Uporni Matevž

To je le reyna zgodbica, skoraj pravljica in ni prav nič nevarna.

Živel je Matevž, živel človek, ki je bil gospodarjev hlapec. Matevž sem, Matevž tja, Matevž na polje, Matevž v grmovje, Matevž v hlev, in tako naprej. Matevž se je postaral, odložil je vile in grablje, dvakrat pljunil, vzel culo in šel po svetu. Na svetu je dolgočasno. Matevž je kupil lajno in jo vrtel. Pa je zgrešil pesem, ni je poznal, vzel je tisto, ki mu je bila najbolj všeč in je izbral marse-ljezo.

Doma in po svetu

Zaradi bombnih atentatov na vlake je zahtevala jugoslovanska vlada od Nemške Avstrije, da prepreči nemoteno polaganje bomb v želez. vozove na njenem ozemlju. Avstrijska vlada je odredila, da se vozovi dvakrat pregledajo, predno gredo čez mejo.

Glede izpremembe vladnega režima, o katerih se govori, je izjavil kralj, da se ne nameravajo nikake izpremembe. Smer državne politike ostane točno ista, to je dosledno izvajanje nacionalnega in državnega edinstva.

Plebiscit v Nemčiji, ki so ga zahtevali nemški fašisti in komunisti, se je vršil v nedeljo 9. avg. Fašisti in komunisti so predlagali, da se razpusti pruski deželni zbor in izvedejo nove volitve. Upali so dobiti večino in tako uvesti fašistično diktaturo. Komunisti so računali, da bo pri tem nastala državljanska vojna in popolna anarhija, nakar bi oni zagrabil za oblast. Ti načrti so prekrizani s tem, da so dobili le 9.800.000 glasov ali 37% mesto potrebnih 50, čeprav se je celo predsednik republike napol izjavil za nacionaliste. Zveza socialni demokrati in katoliški centum je zmagala in bo vladala še naprej. — Glasilo nemške kršč. soc. stranke »Das neue Volk« je vlada na podlagi časopisne naredbe prepovedala do 25. avg. Iziti tudi ne sme kak drug list, ki bi bil dejansko prejšnji. Utemeljitev zabrane uredništvo ni smelo objaviti. Skoro gotovo je bil prepovedan zato, ker je ostro nastopil proti gospodarski politiki sedanje vlade, ki je naprtila večji del bremen delovnim slojem, dočim je pustila kapitaliste ob strani.

V Rimu so se sestali Mussolini in nemška ministra Brüning in Curtius. Ta se stanek in kar se je na njem govorilo, je gotovo velikega pomena za razvoj evropske politične konstelacije. Ost italijanske, nemške in — angleške politike je naperjena proti Franciji, ki drži sedanje stanje v Evropi z — denarjem. Ima denarja, da ne ve kam z njim. Nemci bi radi od njih denar — pod lahkimi finančnimi in brez političnih pogojev. Mussolini tudi nujno

rabi denar za pasivno italijansko gospodarstvo, da se more tako še nekaj časa vzdržati na krilu. Amerikanci in Angleži, so že toliko posodili fašistom, da se boje že za posojene vsote, kaj še, da bi znova dali. Drugod pa ni denarja kot v francoskih bankah. Francozi pa hočejo, da jim Italija prizna dosti močnejšo mornarico kot jo ima ona. Mussolini pravi ne. Tako se v stiskah najdejo celo sovražniki — za enoten nastop proti skupnemu neprijatelju. — Iz vsega izhaja, da so danes politična nasprotstva v razklani Evropi močnejša, kot so bila na predvečer svetovne vojne. Sovraštvo med narodi je sila narastlo in pripravlja se nova svetov. vojna, če se narodi ob 12. uri ne spametujejo.

Španija preživlja težke dni. Borba med centralizmom in avtonomističnimi pokreti je vse bolj ostra. Kataloniji se je pridružila na severu-zapadu Španije ležeča Galicija in tudi zahteva avtonomijo. Centralna vlada se boji načeti to vprašanje. Stavke in praske med delavci in policijo so nepretrgane.

Praški papeški nuncij Ciriaci je ponovno nastopil proti nadškofu dr. Kordaču. Le-ta je v pomirjenosti izjavil, da je njegov spor z nuncijem čisto cerkvena zadeva in da se bo on uklonil vsakemu povelju Vatikana. Nuncij pa je nato izjavil, da pomeni ta izjava nov napad nanj in da to ni lepo od nadškofa. Ta izjava je javnost še bolj razpalila. — Casopisja zavzema v tem sporu zelo različna stališča. Jedro spora nikdo točno ne pozna. Kakor je pa razvidno iz izjave nuncija samega, se nista strinjala z nadškofom radi tega, ker ni hotel postaviti za nuncijaturo lastne palače, ampak mu je, kakor je izjavil nadškof Kordač sam, napravil lepo stanovanje s pisarnami vred v nadškofijski palači. Čudno, da nastajajo spori radi tako malenkostnih stvari, saj iz vidika nas proletarcev. Čudno zveni ta zahteva, ko je Sin človekov sam izjavil, »da nima, kam bi položil svojo glavo«. Nuncij je pa vendar zastopnik Kristusovega namestnika.

Brezposelno zavarovanje v Nemčiji

Brezposelni VII.—XI. plačilnega razreda (torej visokih razredov) dobijo podporo svojega razreda samo tedaj, če so v zadnjih dveh letih pred prvim slučajem brezposelnosti, ki sledi na čakalno dobo, najmanj 52 tednov bili v zavarovanem delu, ne da bi med tem časom prejeli brezposelno zavarovanje.

Če so pa med tem časom tu pa tam prejeli podporo, potem dobijo novo podporo po nižjih plačilnih razredih, in sicer mesto VII. samo VI., mesto VIII. samo VII., mesto IX. in X. samo VIII. in mesto XI. samo IX.

Potom te določbe pride tako merilo podpore po plačevanju pristojbin v veljavo.

Doba čakanja.

Podpora se deli samo po dobi čakanja. Pri brezposelnih brez podpore upravičenih sorodnikov znaša ta doba 21 dni, pri brezposelnih z 1, 2 ali 3 sorodniki 14 dni in z 4 ali več 7 dni.

Ljudje so poslušali, poslušali, potem je pa prišel gospodski fant, položil je kazalec na nos in rekel:

»To je pa huda pesem. Kar po puntu diši!«

Ljudje so jo poslušali še enkrat, premislili so jo in se prestrašili, najbolj pa Matevž. Vzel je lajno in jo nesel zamenjat. Dali so mu drugo, bolj domačo, pa vseeno veselo. Šel je z njo po svetu.

Od vasi do vasi je potoval in pel je zraven. Naenkrat so se pa spomnili ljudje, da o vinskih goricah poje in o pijančkah, ko mora biti vendar narod trezen in spodoben.

Matevž je razumel nevoljo in je šel popravljat svoj greh. Drugo lajno je dobil. Ta pa je pela strašansko žalostno in pobožno, ves dan je sipalo samo tisto staro prošnjo:

»Marija k Tebi, uboge reve.«

Zadovoljni so bili ljudje. Hodil je po božjih poteh in po vaseh, od hiše do hiše se je pomikal in tolažil ljudi. Pobožno so sklepali roke in peli z lajno vred.

Ne smejte se, to ni prav nič čudnega! Potem je šel v mesto.

Paglavci pobalinski so se mu začeli smejati, ko je na cesti zavrtel lajno. Ljudje so se zgražali. Da je to norčevanje iz svetih stvari, so rekli. Matevž

Odbitki pri podporah.

Rente, ki jih brezposelni dobiva iz soc. zavarovanja ali kot vojni oškodovanec, se priračunajo brezposelnemu zavarovanju. Ta renta je mesečno večja kot 15-nemških mark. Omožene delavke dobivajo podporo le po dokazani potrebi. Podpora se tudi prištejejo poročencem brezposelnemu dohodki njegove žene, če so mesečno večji kot 35 n. mark. Ne prištejejo se pa, če ima brezposelni družinske doklade za dva, tri ali več družinskih članov. Odškodnine, ki jih dobivajo brezposelni, ako pusti kako zaposlitev, se tudi prištejejo podpori.

Podpora v krizi.

Kdor prejema podporo od zavarovanja za brezposelne, se lahko pripusti k oskrbi v krizah. To velja za sorodnike skoro vseh industrijskih poklicev, če so 21 let stari. Poljedelci in uslužbenci se ne morejo pripuščati k oskrbi v krizah.

je plašno prikimal in je šel izbirat drugo lajno.

Izbral je pesem o lepi Klari.

Od začetka ga je bodla v ušesih. Nič po domače ni pela. Potem se je potolažil. Saj jo je vse mesto pelo. Student, delavec, čevljarški pomočnik, vsi so jo življali. Tudi gramofon pri bankirju jo je pel.

Počasi so se je pa naveličali. Rekli so, da je preštara. Takrat se je pa Matevž razjezil. Vrgel je lajno v jarek, da se je razbila in je začel prositi kot drugi be- rači.

Zadnjih sva se srečala. Pogledal sem ga prav blizu in sem rekel:

»Lej, toliko si pel z lajno, zakaj ne bi brez nje?«

»Da bi po svoje pel?« se je začudil. »Kar brez lajne? Saj ne morem. Vraga, kaj si slep!«

Pogledal sem po svetu. Lep dan je bil, lep vreme in se je kazalo na solnce. Sedel je kraj ceste in izvlekel iz malhe kos črnega kruha.

Res ga nisem razumel.

Pa to mimogrede.

Saj se ne plača za teh par besed, za to revno zgodbo, ki je skoraj pravljica in ni prav nič nevarna.

Majdica obdaruje mamico.

Mamica ima rojstni dan. Majdica izprazni svoj hranilnik, ali kaj naj ji kupi, da jo iznenadi na ta dan. Ne preišlija dolgo, za prihranjeni denar kupi svoji mamici Schichtov Radion, ker ve da ji napravi s tem največje veselje. Mamica jemlje za branje vedno širši.

**SCHICHTOV
RADION
PERE SAM
IN VARUJE PERILO
ZAJAMČENO BREZ KLORA**

To podporo prejemajo samo tisti, ki so v veliki potrebi. Izplačano podporo, v kolikor je glavna podpora, mora prejemalec vrniti, kakor hitro pride pozneje do boljših imovinskih razmer.

Za brezposelno zavarovanje velja plača 63 n. mark v tednu, pri oskrbi v krizi pa 39 n. mark. Tako je podpora v krizi manjša kot brezpos. zavarovanje.

Viktor Zakrajšek:

V Vatikan

(Romarski spomini.)

(Nadaljevanje.)

Skupna avdijenca pri sv. očetu.

15. maja popoldne ob 5. uri - Za ta dan smo imeli prav za prav že dovolj najlepših vtisov in spominov, a čakala nas je še največja stvar prireditve teh dni. Vsi romarji in ves Rim se je dvignil, ko se je izvedelo, da bo ob 5 sprejem pri sv. očetu v Vatikanu na ogromnem Damazovem dvorišču. Okrog lepo okrašenega odra, na katerem so se zbirali člani kardinalskega zbora, so se gnetle množice ljudi. Zopet so bili zbrani zastopniki vseh narodov in jezikov. Prišli smo zelo zgodaj, a kljub temu smo ostali daleč zadaj, da smo le s težavo ujeli posamezne besede iz govora sv. očeta. Krog in krog nas si videti te glavo pri glavi. Da bi prikrajšali čakanje, so začeli posamezni številne zastopniki narodov prepevati svoje pesmi. Zelo so se udeleževali tudi Italijani zlasti njihovi akademiki, ki so vedno znali izrabiti priliko za ponovne ovacije sv. očetu in krščanskemu demokratizmu. Tudi na račun fašizma je padla marsikatera krepka, četudi je bila bolj prikrita. S posebnim poudarkom so pozdravljali zlasti odličnejše voditelje njihove katoliške akcije. Po njihovem zgledu so tudi druge narodnosti pozdravljale svoje kardinale in prelate. Da se Slovenci s svojim številom v tem velikanskem vrvežu nismo mogli uveljaviti, je jasno. Pa smo bili kljub našemu malemu številu upoštevani. Da bi se nekako obnovil binkoštni praznik in da bi razumeli vsi narodi pomen tega dne, so začeli deliti med udeležence nekakšne letake. Dobil sem list z lepim slovenskim tiskom, v katerem je bila na kratko označena vsebina nove okrožnice »Po štiri-desetih letih«. Kmalu smo dobili tudi hrvaški tekst. Tako tudi druge narodnosti, vsak v svojem jeziku. Cerkev pozna vse svoje narode, velike in majhne in za vse enako poskrbi.

Ko so se oglasile fanfare, se je prikazala na odru veličastna postava sv. očeta. Sprejel ga je vihar navdušenja vseh navzočih. Pozdravnih vzklikov kar ni hotelo biti ne konca ne kraja. Tudi mi smo položili svoj »Bog živi« tako krepko, da je odjeknilo od vatikanskih zidov. Sv. oče je bil v vidni zadregi, kako naj se zahvali vsem za ta pozdrav. Dolgo časa ni mogel spregovoriti, le topel nasmeh in roka sta odgovarjala navdušenim pozdravom. Ovacije niso prenehale, ko je sv. oče zasedel stol in se mu je predstavil pripravljani odbor ter izročil spomenico.

Ko so ovacije končno prenehale, je sv. oče spregovoril. Pa kako naj govori, da bi ga vsi razumeli? Prišel je v italijansko, nadaljeval v francoščini in nato v nemščini ter se končno opravičeval, da ne more spregovoriti še v drugih jezikih, ker pač ni poliglót. Kljub tišini, ki je vladala, smo ujeli le tu pa tam kako besedico, ker smo bili le predaleč od odra. Kljub visoki starosti je kazal v gestah in kretnjah mladeniško živahnost. Da mu je stvar pri srcu, je pokazal zlasti s tem, da je govoril v celoti nad 5 četrt ure, čemur so se vsi čudili. Z ljubeznijo je po-

Ta podpora traja 32 tednov. Pri brezposelnih, ki so nad 40 let stari, more biti do 45 tednov.

Trajanje podpore.

Podpora za brezposelnost se v splošnem deli 26 tednov. Sezonski delavci dobivajo samo skozi 20 tednov. Kadar obrati stojijo, se podpora deli.

zdravil zveste svoje sinove iz vseh delov sveta, ki so se zbrali okrog njega ob približno 40 letnici »Rerum novarum«. Poudaril je potrebo dela za pravilno ureditev človeške družbe, ki je možna le na osnovi krščanskih načel. Vse naše delo pa mora imeti močne temelje, ki so vzeti iz nadnaravnega življenja udov sv. cerkve. V molitvi naj zajamejo moč vsi, delavci kakor delodajalci, ker le molitev kliče blagoslov božji. Vse tozadevno delo pa naj bo podprto z žrtvami osebnih koristi. Le delo tišega, ki nekaj žrtvuje, bo obveljalo. Le delo spremljano z molitvijo in žrtvami, bo nekaj doprineslo pravičnosti in ljubezni med nami.

S priporočilom, da se vse delo za pravično ureditev človeške družbe vrši v znamenju molitve, dela in žrtve, je h koncu sv. oče vsemu temu delu podelil svoj apostolski blagoslov.

Govoru so sledile živahne ovacije vseh navzočih. Sv. oče je hodil od konca do konca odra in se zahvaljeval. Vidno vzradošen je ogledoval in blagoslovljal posamezne zastave, ki so se sklanjale na oder. Še dolgo potem, ko je sv. oče odšel v svoje sobane, so na Damazovem dvorišču množice vzklikale sv. očetu in njegovemu delu.

S tem so bile proslave zaključene. Prav je bilo, da smo se jih udeležili. Odnegli smo zavest, da sv. oče razumeva trud krščanskega delavstva po zboljšanju socialnih razmer in blagoslovlja njegov napor za pravično uredbo človeške družbe. Najvišja cerkvena oblast je pokret krščanskega delavstva potrdila in blagoslovila. V nas je pa zrastle zavest, da bo ta pokret tudi pri nas v svitu tega blagoslova raste kljub klevetom, ki ga zadevajo dan za dnem.

Soc a na in gospodarska politika

Kongres marksističnih strokovnih organizacij. URSS sklicuje II. kongres svojih včlanjenih organizacij v Zagreb za čas od 27.—28. sept. 1931. Na dnevnem redu je med ostalim tudi sprememba poslovnika. Kongres je moral biti sklican radi razmerja do ORS-a. Vendar pa ni verjetno, da bo prinesel ta kongres marksistom enotno strokovno organizacijo.

6. in 7. junija 1931 je imela zbor delegatov Zveza evangelijskih delavcev v nemškem mestu Essen. Organizacija ima 747 društev in 100.000 članov. Mladinskih grup je 126 z 10.600 člani. Na zboru je imel referat poznani učenjak dr. Sombart o temi: »Poklic — stan — razred.« Organizacija je poudarila svojo solidarnost s krščanskimi strokovnimi organizacijami.

Nemška krščanska kovinarska organizacija v borbi za pozicije v obratih. Letos so bili krščanski kovinarji udeleženi pri volitvah v 1429 obratih, kjer je bilo zaposlenih 540.000 kovinarjev. Naša organizacija je postavila popolnoma sama liste za volitve obratnih zaupnikov v 278

obratih in s tem dobila 932 zaupnikov. V 474 obratih so bile postavljene kompromisne liste, na katerih je bilo izvoljenih 868 krščanskih kovinarjev. Volitve so se vršile v 682 obratih, kjer je dobila organizacija 76.400 glasov ter 1388 zaupnikov. Skupaj je torej krščanskih kovinarskih zaupnikov 3188. Ostala krščanska društva so dobila 192 zaupnikov, marksisti 3940, komunisti, Stahlhelmovci, rumeni in Hitlerjevci pa le 483. Te številke nam kažejo veliko moč naših nemških kovinarjev. Seveda so si pa nemški krščanski kovinarji pridobili številno zastopstvo v obratih le po dolgem delu v strokovni organizaciji. Kovinarji so v Nemčiji steber krščanske nemške strokovne zveze. Kdaj bodo postali pri nas? Nič prej, dokler ne vstanejo iz spanja v Ljubljani, Mariboru, Kamniku in drugod širom države!

Mednarodni kartel cinka perfekten. Kartel je sedaj definitivno sklenjen, obsega vse odločilne producente sveta in stopi v veljavo s 1. avgustom t. l. More se razpustiti kadarkoli, s trimesečno odpovedjo. Produktijska omejitev je določena s 45 odstotki maksimalne produkcije let 1927 do 1930. Ameriška produkcija je že tako zelo reducirana, da odpade vsaka nadaljna omejitev. Prekoračenje kvota se kaznuje s kvotnimi globami.

Mednarodni kartel cinka, ki kontrolira 94% svetovne produkcije, je produktijske kvote za tekoče leto tako-le razdelil: Nizozemska Indija 55.077 ton, Malaka 99.294 ton, Bolivija 63.387 ton, Nigerija 14.734 ton.

Ameriški bakreni kartel se na novo organizira, hoteč ojačiti svoj vpliv na trg.

Mednarodni sindikat žice bo ustanovljen morda še v teku tega poletja, ker sta sedaj tudi Belgija in Holandija za to.

Fordove tovarne so izdelale v prvi letošnji polovici 538.000 avtomobilov, to je 450.000 avtomobilov ali 45,5% manj kot v prvi lanske polovici in 551.000 voz ali 50,5% manj kot v prvi polovici rekordnega leta 1929.

Ford je ustavil delo v vseh svojih tovarnah. Preko 100.000 delavcev bo mesec dni brez dela.

Širi „Delavsko Pravico“!

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Bilo je solnčno junijsko dopoldne. Beli pesek na cesti se je lesketal... Vseokrog so cvetele rumene mačke tačice in Marijini laščki so veli v vročem vetru... Od vasi je zvonilo poldne... Poljana je bila kakor mrtva.

Elsbeth je nosila širok slamnik, da jo je ščitil pred solncem. Zdaj ga je snela in ga vihtela na gumijastem traku sem in tja.

»Prevroče ti bo,« ji je rekel, a ko se mu je smejala, je tudi sam potegnil čepico z glave in jo zagnal visoko v zrak.

»Ti si čisto vesel fant,« je dejala in mu priznala, pokimala.

Stresel je z glavo in čelo se mu je spet nabralo v resne gube, ki so ga vedno kazale starega.

»Ah, ne,« je rekel, »vesel pa nisem.«

»Zakaj ne?« je vprašala.

»Vedno moram na mnogo misliti,« je odvrnil, »in kadar hočem biti prav vesel, mi prav gotovo zaide kaj navzkriž.«

»Na kaj pa moraš vedno misliti?« je vprašala.

Pomisljal je nekaj časa, a prav zdaj mu ni nobena stvar prišla na um.

»Ah, vse je tako neumno,« je dejal, »pametnih misli sploh nimam.«

In potem ji je pripovedoval o bratih, o debelih knjigah, ki so vse popisane s številkami — ime je bil pozabil — in ki sta jih onadva znala že na pamet, ko sta bila toliko stara kot on.

»Zakaj se pa še ti ne učiš, če ti je to v zabavo?«

»Saj mi ni nič v zabavo, imam tako trdo glavo!«

»Ampak nekaj boš pa že znal?«

»Prav ničesar ne znam,« je odvrnil žalostno, »oče pravi, da sem tako neumen.«

»Ti, na to ne smeš dosti dati,« ga je tolažila, »naši gospodični tudi nikdar ni nič prav. Jaz pa — ph — jaz...« Umolknila je, izdrla kislico in jo žvečila.

»Ali ima tvoj oče še vedno tako svetle oči?« je vprašal.

Prikimala je in obraz se ji je zjasnil.

»Ti ga imaš najbrž zelo rada — očeta?«

Najprej ga je začudeno pogledala, kakor da ni

To in ono

Provincijal naše frančiškanske province je postal dosedanji župnik frančiškanske ljubljanske župnije preč. g. p. dr. Guido Rant, njegov naslednik kot župnik pa preč. g. p. dr. Angelik Tomine. Obema našima prijateljima najiskrenejše čestitke.

Delavstvo Selške doline. Na Veliki Šmaren bo ob 7 zjutraj sveta maša na Prtovču, katero daruje g. prof. dr. Jakob Šolar. Vabljeni ste, da v čim večjem številu pridete na prijazni Prtovč.

Huda jama. V noči od 9. do 10. t. m. ob 2 je začela goreti streha pri svinjaku staroupokojenega rudarja Jožefa Knapiča v Hudi jami. Takoj je bilo na mestu gasilno društvo iz Rečice, ki je obvarovalo spodnji del stavbe in tik stoječo hišo.

V nedeljo, 9. t. m. je bil na pokopališču v Laškem pokopan upokojeni ravnatelj TPD g. Vidre. Pokoj njegovi duši!

Krekova knjižnica

»Človečanstvo« je naslov drugi knjigi, ki jo prejmejo te dni člani »Krekove knjižnice«. Knjiga obsega izbor najboljših modernih poljskih socialno-proletarskih povesti in novel. Povesti in novele je prevedel s poljščine in lep ter poučen uvod je napisal prof. Tine Debeljak. Te novele bodo s svojo globoko socialno vsebino gotovo z razumevanjem in veseljem sprejete od vseh članov »Krekove knjižnice«, ki se, kakor vidimo, resno trudi prikazati nam v svojih izdajah vso najboljšo svetovno socialno in proletarsko literaturo. Dokaz temu je ta druga letošnja knjiga knjižnice, ki zasluži vso pozornost, — Vabimo vse, da se vpišejo v Krekovo knjižnico in naroče že to knjigo.

Mestni otrok. Mlada deklica, hči višjega uradnika, je šla s svojimi starši prvič na dopust na deželo. Ko je prišla tja, je bila vsa navdušena za naravo. Vsa očarana je vzkliknila: »Ah, krasen zrak je tukaj. Oče, zakaj ne stavijo tudi velikih mest na deželi?«

Krščanski socialistični pokret ni samo strokoven, ampak v prvi vrsti kulturn in idejen.

razumela vprašanja, potem je menila — o da, zelo rada ga ima.

»In on tebe tudi?«

»Oh!«

Zdaj je tudi on utrgal kislico in zraven zavzdihnil.

»Zakaj pa vzdihuješ?« ga je vprašala.

Nekaj mu je slučajno prišlo na misel, je rekel, in potem jo je vprašal, bogve če jo oče še kdaj vzame v naročje kot takrat, ko je bil on v »beli hiši«.

Smejala se je in dejala, da je že veliko deklet in naj nikar tako neumno ne izprašuje, a za tem je prišlo na dan, da vendar še včasih sedi očetu v naročju, »seveda ne več ritensko«, je smehljuje se pristavila.

»Da, to je bil lep dan takrat,« je omenil, »in jaz sem mu sedel na drugem kolenu. Kako majhna sva morala biti takrat!«

»In neumna sva bila, da se Bog usmili!« je odvrnila. »Če se spomnim na to, kako si ti hotel žvižgati, pa ti ni šlo.«

»Ali si si to zapomnila?« je vprašal in oko mu je zažarelo v zavesti, kak umetnik je zdaj.

»Seveda,« je odgovorila, »in ko si odšel, si še enkrat pritekel in — ali še veš?«

Vedel je natančno.

»Danes boš pa najbrž znal žvižgati,« se je smejala, »v najinih letih ni to nobeno junaštvo več — saj znam še jaz!« — in zaostila je ustnice na zelo smešen način.

Hudo mu je bilo, da je tako omalovaževalno govorila o njegovi umetnosti in premišljal, ali ne bi za naprej žvižganja sploh opustil.

»Zakaj si tako molčeč?« je vprašala. »Ali si ti tudi truden?«

»O, ne, ampak ti — kaj?«

Da — pešpot po pesku in pripeki jo je izmučila.

»Pojdi k nam domov, da se odpočiješ,« je zaklical s svetlimi očmi, zakaj spomnil se je radosti, ki jo bo čutila mati, ko zagleda Elsbeth.

A Elsbeth se je zahvalila: »Tvoj oče ne govori rad z nami, je rekla mama, zato tudi vi ne smete priti na obisk k nam. Oče bi me morda zapodil z dvorišča.«

Odvrnil ji je, rdeč do ušes: »Tega gotovo ne bo storil.« — In zelo ga je bilo sram.

Ona je vrgla pogled proti hiši na ravni, ki je ležala komaj tristo korakov od ceste. Rdeč plot je

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji

Ima vlog nad Din 460,000.000.—

Za vse vloge jamči ljubljanska mestna občina z vsem svojim premoženjem in z davčno močjo

Vloge sprejema na knjižice in na tekoči račun — Naložbe proli odpovedi obrestuje po dogovoru, kar najbolj ugodno

Posojila dovoljuje na posestva, menice in vrednostne papirje čim najceneje

Za male trgovce in obrtnike ima kreditno društvo, za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek

Za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje denarja po pošti pa svoje položnice

Telefon številka 2016 in 26.16

Poštni čekovni račun številka 10533

Uradne ure za stranke so od 8. do 12.30

sijal v solncu in celo sivi, razpadli skednji so zrl prijazneje kot navadno.

»Prav čedno je pri vas,« je rekla in dala levico nad oči kot senčnik.

»O, da,« je odgovoril in srce mu je zaplalo v ponosu, »in na vratih pri skednju je pribita sova. A pri nas bo še veliko, veliko lepše,« je resno pristavil čez kratek čas. »Samo da jaz pridem na vlado.« In začel ji je razlagati svoje načrte za bodoče. Pazljivo ga je poslušala, a ko je končal, je dejala še enkrat: »Trudna sem, moram se odpočiti.« In namignila je, kot da hoče sesti na rob jarka.

»Ne tukaj v vročini,« jo je svaril, »pojdi, poskusa bova prvi brinjev grm.«

Dala mu je roko in pustila, da jo je trudno peljal čez trate, ki so bile napihnjene od krtin kakor valujoče morje. Tja proti robu gozda so rasli osamelni brinjevi grmi, ki so strmeli od ravne površine kvišku kakor črna znamenja.

Pod prvim od teh grmov je počepnila, tako da je senca skoraj popolnoma zavijala njeno nežno, ozko postavo.

»Tukaj je še vprav dovolj prostora za tvojo glavo,« je rekla in pokazala na krtino, ki se je nahajala še v senci.

Zleknil se je po trati, glavo je položil na krtino in čelo mu je pokrival rob njenega krila.

Ona se je trudno naslonila v gosto vejevje, da bi v njem našla opore.

»Igle prav nič ne bodejo,« je rekla potem, »dobre so z nama; mislim, da bi midva lahko prišla celo skozi ograjo okrog Trnjulčice.«

»Ti — jaz pa ne,« ji je odvrnil in leže uprl oči vanjo, »mene je še vsak trn zbodel — nisem princ iz pravljice, še neumni tretji brat nisem.«

»Vse bo še prišlo,« ga je tolažila; »ne smoš imeti vedno tako žalostnih misli!«

Hotel ji je nekaj odvrniti, a ni našel pravih besed, in ko je v mislih zrl proti nebu, je zletela zgoraj pod sinjim nebom lastavica mimo. Tedaj je nehote zažvižgal, kakor da bi jo hotel privabiti k sebi, in ko je ni bilo, je zažvižgal v drugo in v tretje.

Elsbeth se je smejala, on pa je žvižgal dalje — naprej, ne da bi vedel, kako, in ne da bi pomislil, zakaj? A ko se je lil z ustnic zvok za zvokom, mu je bilo, kakor da je postal zelo zgovoren in kot da bi na ta način lahko vse povedal, kar mu je stiskalo srce in za kar bi v besedah nikdar ne našel poguma... Vse, kar ga je žalostilo in za kar ga je bilo skrb, je prihajalo na dan. Zaprl je oči in hkrati poslušal, kako so zvoki govorili namesto njega.